

Нещерет А.С.,
студентка,

*Інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка, м. Київ*

НАЦІОНАЛЬНА БІЗНЕС-МОДЕЛЬ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ПЕРЕД ВИКЛИКОМ ПОДОЛАННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ АСИМЕТРИЙ РОЗВИТКУ

Регіоналізація базується на реальній інтеграції товарних, фінансових і валютних ринків країн одного географічного регіону з приблизно схожими виробничими і фінансовими структурами і достатньо високим ступенем стійкості фінансових систем. Таким чином, з одного боку, регіоналізація виступає важливою складовою загального процесу глобалізації, а з іншого – виражає специфічні інтереси більш тісно інтегрованих учасників регіональних об'єднань [1, с. 7-11], і успіх в реалізації регіональних інтеграційних проектів напряму залежить від подібності національних бізнес-моделей країн, що інтегруються в умовах нової норми світової економіки [2; 3].

В основі економіки Великої Британії – унікальна національна бізнес-модель, особливою характеристикою якої є в міру регульований міжнародний центр фінансових послуг, а саме Лондон. Інша особливість полягає у тому, що Велика Британія має надзвичайно гнучку систему ринку праці, що складається з обмеженого захисту зайнятих, високого рівня нетипової роботи та стримування зростання рівня реальної заробітної плати. Відкритість до міжнародних потоків капіталу, великі ринки останнього і податковий режим, сприятливий для міжнародних інвесторів, також є характерними для бізнес-моделі Великої Британії. Втім, ймовірно, Brexit призведе до глибоких змін існуючої національної бізнес-моделі.

Починаючи з 1990-х, модель капіталізму Сполученого Королівства зміцнювалася і підтримувалася членством країни в Європейському Союзі (ЄС) та Спільному ринку. Членство в торговому блоці надало підприємствам Великої Британії доступ до високо інтегрованої зони вільної торгівлі з мінімальними нетарифними бар'єрами та так званим «паспортом» для фінансових послуг. Як наслідок, протягом цього періоду близько 50 відсотків експорту Великої Британії було спрямовано в ЄС, водночас виробники даної країни все частіше вдавалися до імпорту необхідних компонентів із ланцюгів поставок ЄС.

Інвестиційні потоки, які пов'язують з участю Великої Британії в Спільному ринку, зросли настільки, що країна стала головним напрямком для прямого іноземного інвестування серед країн ЄС [6]. Також Сполучене Королівство фактично стало «європейським інвестиційним банкіром». У той же час, наднаціональне «соціальне» законодавство не призвело до значних змін у «гнучкій» системі Великої Британії на ринку праці. «Інтеграція через закон», що сприймалася негативно, поглибила економічну інтеграцію, тоді як

для ринку праці Великої Британії декілька незначних нововведень до законодавства із соціальних питань та питань працевлаштування особливої різниці не склали [11]. Отже, незважаючи на зростаючу частку законодавства ЄС у соціальній сфері та сфері працевлаштування, законодавство Великої Британії й надалі передбачало деякі з найнижчих рівнів захисту зайнятості у порівнянні з будь-якою державою ОЕСР.

Таким чином, британська бізнес-модель характеризується вільними ринками фінансів і праці, у яких конституційна роль держави є обмеженою. Зосередженість на інфраструктурі передбачає віддаленість від справ уряду та наявність реальної дискусії для демонстрації того, як інфраструктурне інвестування – у якості суспільного блага, джерела конкурентоспроможності та виду активів – змінювалося під час членства Великої Британії в ЄС. Це членство змінило можливості британських урядів. Те, що слугувало публічними інвестиціями для обслуговування визначених громадськістю суспільних благ перетворилося на прибуткові інвестиційні можливості для приватних інвесторів. Короткий опис кейнсіанського інтервенціонізму в 1970-х, приватизації у 1980-х, конкурентоспроможності у 1990-х та «приватизованого» кейнсіанства з кінця 1990-х років ілюструє ці кроки. У кожен епоху взаємозв'язок між потребою в інфраструктурі та інфраструктурними інвестиціями переосмислювався в рамках державної допомоги ЄС та режимів державних закупівель. Це допомогло деполітизувати політику інфраструктурних інвестицій.

Дослідники часто говорять про британську економіку так, ніби вона є єдиною, однорідною сутністю. Однак «національна бізнес-модель» Британії складається з дуже відмінних регіональних економік, які суттєво відрізняються залежно від їх економічної структури, галузевого складу та результатів торгівлі [7]. Найпоширеніший просторовий поділ – «Північ-Південь» [4, с. 38-42] може бути адаптований і до Великої Британії, розвиток якої пояснюється динамічним та інтернаціоналізованим економічним «ядром», зосередженим у Лондоні та Південному Сході і відносно пригніченою «периферією», зосередженою на «Півночі». Brexit, ймовірно, здатен по-різному впливати на ці відмінні регіональні економіки.

Велика регіональна нерівність була структурною особливістю економічного розвитку Великої Британії з початку 1980-х років. За урядів М. Тетчер при владі нерівномірний розвиток між «Північчю» та «Півднем» посилювався стрімкими темпами економічного росту. Скасування державних субсидій для націоналізованих галузей у поєднанні зі стрімкими темпами підвищення процентної ставки призвело до зростання рівня безробіття у північних промислових регіонах Великої Британії. У той же час, лібералізація фінансових ринків пояснюється скасуванням валютного контролю в 1979 р. та «Великим вибухом» 1986 р. з різними «привілеями» для Лондона та Південного Сходу, оскільки ці регіони користуються сильною порівняльною перевагою у фінансових та бізнес-послугах. За понад п'ятнадцять років при владі нові лейбористи мало чого зробили для протидії поглибленню

нерівності між південним «ядром» Великої Британії та внутрішньою північною периферією [10, с. 44].

Виникнення агентств регіонального розвитку (АРР) та значні державні витрати збільшували підтримку північних регіонів шляхом розширення зайнятості, що підпадає під вплив держави, та регіонального перерозподілу через систему оподаткування та добробуту [5]. Однак сектор фінансових послуг продовжував випереджати темпи зростання будь-де. У період з 1993 року по 2007 рік дохідність діяльності в сфері банківської справи та фінансах збільшилась на 180 %, тоді як виробництво товарів (на яке північні економіки покладаються значно більше у своєму розвитку) збільшилося лише на 11 % [10, с. 37].

Просторова розбіжність продовжувала посилюватися після кризи 2008 року [9]. Лондон – єдиний міський регіон, якому вдалося перевищити обсяг виробництва на душу населення докризового рівня і є єдиним регіоном, який з 2009 року збільшив зайнятість у фінансовому секторі [8]. Відповідно до сучасних тенденцій, прогнозується, що Лондон та Південний Схід збільшать свою частку в загальному обсязі виробництва Великої Британії до 40 відсотків до 2022 року, в той час як у всіх регіонах Північної Англії прогнозується зменшення їхньої частки у виробництві Великої Британії [12]. Відтак подальша поляризація між «Північчю» та «Півднем» має важливе значення для аналізу політичної економії Brexit, тому що процес виходу з ЄС, ймовірно, різним чином вплине на внутрішнє «ядро» та «периферію» Великої Британії.

Список використаних джерел:

1. Іващенко О.А. Інтеграційні прояви незалежності: ризики регіональної взаємозалежності в контексті протиріч глобалізації / О.А. Іващенко, Н.В. Резнікова // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 6. – С. 7-11
2. Іващенко О.А. Перспективи формування нових центрів економічного зростання в умовах нової норми світової економіки як прояв незалежності / О.А. Іващенко, Н.В. Резнікова // Інвестиції: практика та досвід. – 2017. – № 11. – С. 5–9.
3. Панченко В.Г. Нова норма світової економіки як середовище становлення неопротекціонізму [Електронний ресурс] / В.Г. Панченко, Н.В. Резнікова // Міжнародні відносини. Серія «Економічні науки». – 2014. – №4. – Режим доступу: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/ec_n/article/view/3144
4. Резнікова Н.В. Теоретико-методологічні засади визначення економічної залежності в умовах двополярного зонування світової економіки / Н.В. Резнікова // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2012. – № 4 (63). – С.38-42.
5. Undisclosed and unsustainable: problems of the UK national business model [Electronic resource] / J. Buchanan, J. Froud, S. Johal, A. Leaver, K. Williams. – Mode of access: <https://pdfs.semanticscholar.org/a82b/0eee29adfe3d0e28f47521e45e6ac3dbd459.pdf>
6. Dhingra S. The impact of Brexit on foreign investment in the UK [Electronic resource] / S. Dhingra, G. Ottaviano, T. Sampson, J. Van Reenen. – Mode of access: <http://cep.lse.ac.uk/pubs/download/brexit03.pdf>

7. Gardiner B. Spatially unbalanced growth in the British economy / B. Gardiner, R. Martin, P. Sunley, P. Tyler // Journal of Economic Geography. – 2013. – Vol. 13 (6). – P. 889–928.
8. Lavery S. Frankfurt, Paris and Dublin: Post-Brexit Rivals to the City of London? [Electronic resource] / S. Lavery, A. Barber, S. McDaniel, D. Schmid. – Mode of access: <https://speri.dept.shef.ac.uk/wp-content/uploads/2018/11/Global-Brief-6-Frankfurt-Paris-Dublin-Post-Brexit-Rivals-to-the-City-of-London.pdf>
9. Martin R. Spatially Rebalancing the UK Economy: Towards a New Policy Model? [Electronic resource] / R. Martin, A. Pike, P. Tyler, B. Gardiner. – Mode of access: <https://ideas.repec.org/a/taf/regstd/v50y2016i2p342-357.html>
10. Martin R. Uneven regional growth: the geographies of boom and bust under New Labour [Electronic resource] / R. Martin. – Mode of access: <https://sk.sagepub.com/books/the-economic-geography-of-the-uk/n3.xml>
11. Scharpf F. W. The asymmetry of European integration, or why the EU cannot be a 'social market economy' / F. W. Scharpf // Socio-Economic Review. – 2010. – Vol. 8 (2). – P. 211–250.
12. London and the South East set to account for 40% of the economy by end of next Parliament [Electronic resource]. – Mode of access: <https://www.tuc.org.uk/economic-issues/labour-market-and-economic-reports/economic-analysis/industrial-issues/london-and>

Павленко В.В.,
студентка,

*Інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка, м. Київ*

ОСОБЛИВОСТІ ТОРГІВЛІ ВИКИДАМИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

Проблема зміни клімату стала однією з найважливіших задач на порядку денному у сучасному світі. Уряди і бізнеси не тільки розвинених держав, а й держав, що розвиваються, спрямовують зусилля на подолання екологічних проблем, спричинених техногенними факторами. У зв'язку з постійно зростаючими темпами та обсягами виробництва, кількості населення та споживання з'явилася необхідність стабілізувати концентрацію парникових газів в атмосфері на рівні, який не завдавав би значного антропогенного впливу на екосистему Землі. Таким чином, міжнародна спільнота досягла домовленості щодо утримання глобального зростання температури до 2°C, і докласти усіх зусиль для обмеження зростання температури на рівні 1,5°C. Ця домовленість отримала своє вербальне обґрунтування у Рамковій конвенції Організації Об'єднаних Націй зі зміни клімату, зокрема у Кіотському протоколі 1997 року, і пізніше, з більшою деталізацією, у Паризькій угоді 2015 року. Держави-підписанти в рамках цих документів беруть на себе зобов'язання по планомірному обмеженню викидів парникових газів в атмосферу, а також по розробці національних стратегій щодо переходу на засади «зеленої» економіки зі скороченням використання вуглеводнів [1; 6].